

БАРВІНОК

Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради
Всесоюзної піонерської організації
імені В. І. Леніна для школярів молодших класів

№ 4
КВІТЕНЬ
1971

Євген МАР

ПРО ЗОШИТ З ЗОШИТА

Малюнки В. ГЛУЗДОВА

В ті роки країні не вистачало паперу. До школи діти ходили з грифельними дошками. Напишуть слово на дошці, а потім зітруть його ганчіркою і виведуть нове.

Неписьменних тоді було дуже багато. Зате навчитися читати й писати хотіли чисто всі.

Скрізь: на заводах, фабриках, по селах було створено гуртки для неписьменних.

Батьки й матері, навіть бабусі і дідусі вечорами вчилися писати.

А для цього потрібні були мільйони букварів. Паперу ж не було де взяти. Не вистачало і паперових фабрик. Працювали вони погано: папір не було з чого виробляти.

Ленін вимагав, щоб у країні всі берегли папір, і сам в цьому подавав приклад.

Свої розпорядження й записки Володимир Ілліч писав на чвертках аркуша або навіть на восьмушках. А статті й книжки так ретельно обмірковував, що часом йому не потрібно було робити чернеток. Ленін нерідко писав одразу начисто.

Володимир Ілліч вважав, — якщо усі берегтимуть папір, то за рік його можна буде заощадити стільки, що вистачить на мільйон букварів і сотні мільйонів зошитів.

Проте і цього було замало. Букварів і зошитів однаково не вистачало. Газети, як і раніше, друкувалися на жовтому папері, а часом і зовсім не виходили.

Де ж знайти папір, вельми потрібний маленьким і дорослим? Володимир Ілліч вирішив порадитися з старими досвідченими спеціалістами.

Він запросив до Кремля робітників паперових фабрик і запитав їх:

— Як нам збільшити виробництво паперу?

Якусь хвилинку усі мовчали, а потім хтось попросив слова:

— З повітря папір не зробиш. Потрібний ліс. А його нам бракує.

Сказав і сів на місце.

Його підтримали:

— Ми ладні працювати вдень і вночі. Але що робити, коли не вистачає сировини?

— Сировина в нас під ногами, — заперечив Володимир Ілліч. — Ми тільки не помічаємо її. Це — непотрібні старі газети, книжки і зошити. За кордоном вміють робити із старого паперу новий. А чим ми гірші за англійців і французів?

Ленін говорив гаряче і переконливо:

— Треба будь-що розпочати збір старого паперу. Скрізь, по всій країні. От і

матимемо з чого робити книжки й зошити.

— Вірно, — підтримали робітники, — нехай збирають. А ми вже постараємось.

Ленін дізнався, що старий, непотрібний папір з канцелярії Ради Народних Комісарів спалюють, і дуже розсердився. Він дав суворий наказ усім установам країни: здавати непотрібний папір до фабрик на переробку.

— Хто не виконає цього — того буде покарано, — попередив Володимир Ілліч.

А наступного дня перевірив, чи відправили з Кремля мішки з непотрібним папером до фабричного складу.

Бонч-Бруєвич згодом описав цю незвичайну історію.

Її корисно буде знати й дітям, які й тепер збирають по всій країні старий, непотрібний папір для фабричних казанів.

Нехай запам'ятають, хто поклав цьому початок.

Переклала з російської
І. ЛИМОНОВА

Кузьма ЖУРБА

Малюнок Ю. КРИГИ

[П]РО ЗОШИТ [І]З ЗОШИТА

Натомились птиці —
Неблизенька путь.
Дуже гарні вісті
Нам вони несуть.
Це ж тепла прибуде —
Грайсь без рукавиць.
І радіють люди,
Дивлячись на птиць.
Їх весняний клекіт —
Наче свято в нас.
Колесо лелекам
Я знесу на в'яз.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

РУЧАЙ

Біжить, шумить ручай.
— Агов, не поспішай!
Куди тобі, малому,
В дорогу невідому?
— А я упертий зроду,
Несу до річки воду,
А там не забарюся —
До моря доберуся.
Таку роботу маю:
Я море напуваю!

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

Малюнки Є. КОТЛЯРА

СХОДИНКИ ДО СОНЦЯ

Школу відкрили тієї ж таки зими. Повернулися з евакуації чотири вчительки. З учнями виносили з класних приміщень сміття, гній: німецькі жандарми тримали в школі коней.

— Галинко, будеш за старшу в групі,— сказала вчителька.

— Я? Чому?

— В тебе голос, як дзвіночок.

Як же раділа тоді Галинка!

А через кілька днів той голос-дзвіночок проказував урочисту присягу:

— Я — піонер Радянського Союзу...

Вимовляючи ці слова, думала, що так у вірності Батьківщині присягаються солдати.

«Що ти віддав для перемоги над ворогом?» — питав зі стіни плакат.

«А що я віддала? — задумується Галинка. — Рідного татка... А війна ще гримить, десь за Житомиром... Усе довкола зруйновано...» По весняному бездоріжжі на захід тяглися обози.

Саме вчительки з дівчатками та хлопчиками білили школу, як у село до уцілілого, але запущеного будинку лікарні на трьох підводах привезли поранених бійців.

Через годину до школи забіг військовий лікар. Він звернувся до вчительки, що навчала військової справи, Валентини Іванівни Одинцової:

— Молодшого медперсоналу поки що тут не маємо. Зможете організувати шефство школярів та педагогів над пораненими солдатами?

— Буде зроблено! — виструнчилась Валентина Іванівна, яка сама воювала на фронті, мала важке поранення і прибула до школи після звільнення села.

Учні стояли мовчки. Галинка думала: «От здорово! Замітатиму в палатах, подаватиму пораненим води...»

Тоді ж вирішили зібрати солдатам подарунки — хто книжку, хто носовичок, хто щось намалює.

— У всіх солдатів дома залишились діти, тож знаєте, як приємно буде воїнам одержати від вас щось на пам'ять, — казала Валентина Іванівна.

І дві Галинки — Галинка Сіра і Галинка Киризій — після занять ходили з хати в хату. То було перше відповідальне піонерське доручення.

Довелося йти неблизько. І всюди обабіч дороги пошматована земля, поламані дерева, пусті городи...

«От закінчу школу, підросту і обов'язково вивчуся на агронома, працюватиму, щоб земля щедро родила, щоб хліба і до хліба було доволі», — мріяла Галинка, несучи до лікарні торбину з дитячими дарунками. І тоді пісня сама просилася на волю. А від цього ставало на душі весело.

О, як вона співала! Недаром казали: голос, як дзвіночок.

Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой
С фашистской силой тёмною,
С проклятою ордой, —

виводила, крокуючи на уроці військової справи.

Не смеют крылья чёрные
Над родиной летать,
Поля её просторные
Не смеет враг топтать. —

лунало над строєм. Ритмічно погойдувалися саморобні дерев'яні гвинтівки.

— Молодець, Галинко! — хвалила Валентина Іванівна. — Колись в опері співатимеш.

— Ні, я в полі, бо агрономом хочу бути.

— То ще буде видно.

— Певне...

Тим часом навчалася плазувати попластунському, санітарної справи, говорила виразно, коротко. Дівчинка навіть мріяла про гімнастьорку з погонами.

Мати часто розповідала про довоєнних піонерів. У них на грудях червоні галстуки, самі в білих блузах... А де тепер того галстука взяти. Відкрили в селі крамницю, але там не те що червоного, ніякого полотна не було. «Аби в роботі, в навчанні бути справжньою піонеркою. Це головне», — тішила її мама.

Шефство! Що ж би таке придумати цікаве!

— А ти підготуй пісні і заспіваєш пораненим. Влаштуємо концерт, — запропонувала якось піонервожата Неля Семенівна.

— Завжди готова! — підняла Галинка над чолом руку.

Стояла коло ліжка, на якому лежав поранений в руку і голову дядько Василь, трималася за спинку стільця і виводила про той Ятрань, що круто в'ється, про землянку, де в тісній фронтовій грубочці б'ється вогонь, і забувала за домівку, за школу. Вона ставала тією дівчиною, що проводжала на позицію бійця. Прощалася з ним на ганочку і не гасила вогника до світанку.

И пока за туманами
Видеть мог паренёк,
На окошке на девичьем
Все горел огонёк.

— Ти справжня Оксана Петрусенко, — усміхаючись під вуса, казав солдат дядько Василь.

— Ні, я Сіра Галина.

— Будеш співачкою.

— Ні, я хочу агрономом. Вийду в поле... Пшениця... — Хотіла розповісти, яка буде пшениця, але засоромилась, зашарілася.

Спливли у вирій роки... Збулися мрії Галинчині.

Уздовж Дністра, обіч містечка Ямполя, що на лівім березі, тягнуться пологі і круті горби з виступами вапнякових валунів. На підніжжі — виноградники, яблуневі сади: а вище — наче сходинки до сонця — тераса за терасою, аж до самих маківок. На терасах, ніби на казковому каскадові півкруглими рядами ростуть фруктові дерева, кущі винограду.

— Це в нас Галина Степанівна таку красу вигадала, — хвалиться літній тракторист Микола Іванович, що саме закінчив невеличким трактором розпушувати

міжряддя поміж яблунями. — Стояли колись горби, поростали чебрецем і тирсою, вівці нічого було скубнути, а прибула вона, порадилися з людьми, розрили бульдозерами грунт, вирівняли тераси, навезли добрив — і от... Сходинки до сонця,— кажуть люди. Подивишся з Ямполя — справді, так. Тепер наш радгосп імені Суворова один з кращих у Вінницькій області. А за цими горбами — пшениця, городина, сади. Понад тисячу гектарів...

— Галина Степанівна у вас агроном?

— Так, вона агроном, сільськогосподарський інститут закінчила, але працює директором радгоспу. До речі, он і вона їде. Бачите, машина внизу...

Ми стояли на найвищій сходинці і дивилися, як струнка молодиця в сірому костюмі спритно вибиралася з тераси на терасу, зупинялась біля яблунь, гладила рукою білий цвіт. Легкий вітрець доносив до нас пісню про квіти і щастя.

На грудях у Галини Степанівни тріпотів червоний шарфик, що був схожий на піонерський галстук, якого так бракувало їй у воєнні роки.

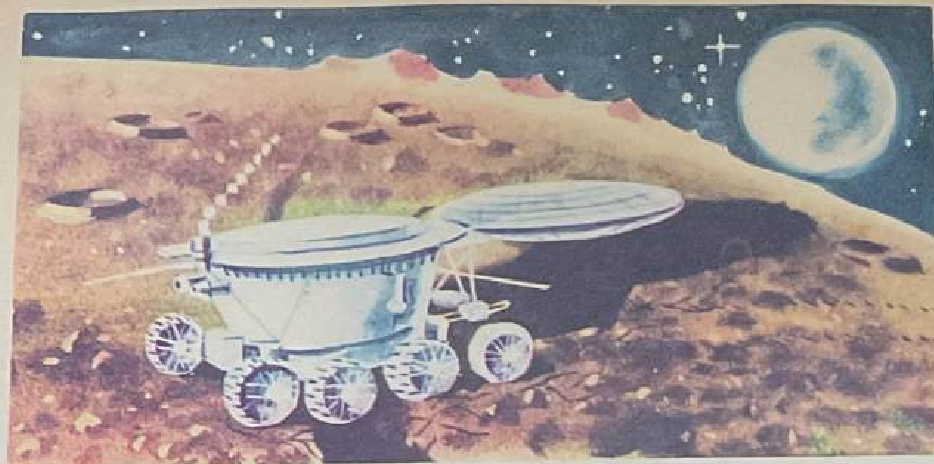
Василь ЗАЄЦЬ
Малюнок Ю. КРИГИ

СКРИПОЧКУ ЦВІРКУН ДІСТАВ

Скрипочку цвіркун дістав,
Та заграти не заграв,
Бо у запічку темнóта —
Розбери, яка там нота.

Враз прибігли світляки,
Світляки-лісовики.
Зшитка нотного розкрили,
Де потрібно, присвітили:
— Грай, скрипаче, вигравай,
На темнóту не зважай!

12 КВІТНЯ—ДЕНЬ КОСМОНАВТИКИ

Михайло РАТУШНИЯ

Малюнок М. ПШІНКИ

ПОСЛАНЕЦЬ ЗЕМЛІ

Такого ще не знали люди. Про таке мріяли хіба що в казках. У казці добре — сів собі на килим-самоліт, і поніс він тебе до таємних чужих країв або й до Місяця чи зірок. Мить — і ти вже за тридев'ять земель, в тридесятім царстві...

Але ж то в казці... Де роздобути чарівного килима, щоб помчати просторами Всесвіту, побачити таке, що й у сні не присниться?

Не килими, а сріблясті лайнери, космічні кораблі виносять у простір сміливців, доправляють «розумні» автомати на інші небесні тіла.

Був тихий осінній світанок 17 листопада 1970 року. Перші перехожі поспішали вулицями, діти готувалися до школи. І ніхто з них ще не знав, що далеко-далеко звідси, за чотириста тисяч кілометрів, на Місяці, став до праці посланець Землі — наш радянський апарат «Луноход-1». Крізь морозяну темінь космосу донесла його ракета й посадила на Місяцеву поверхню. В чужий, зовсім інший світ прибув кумедний візок на вісьмох колесах, зі стрижнями антен, зірким оком телевізійної камери. У візку не було водія, але він сам, мов живий, з'їхав на місячний грунт, лишаючи за собою дві довгі колії від коліс.

Перші колії на іншому небесном тілі!

А далеко-далеко, на Землі, сиділи люди і керували самохідним апаратом. Телевізійне око слухняно поверталося то вправо, то вліво, і все, що бачило, швидкі радіохвилі доносили до Землі. Перед зором дослідників відкривались усе нові й нові картини місячної поверхні. Сіра кам'яниста рівнина, всипана камінням, тяглася до самого обрію. Над нею — чорне небо з колючими нерухомими зірками. Мертва непорушність і вічна тиша навкруги.

На Місяці немає ні повітря, ні води, і хоч «Луноход-1» їхав Морем Дощів, то тільки так зветься сіра рівнина без краплинки вологи. Ніколи не йдуть над нею дощі, не розгулюють вітри, не жебонять струмочки і не шумить трава. Довжелезний день триває аж чотирнадцять земних діб і така ж сама довга ніч. За день сонце немилосердно розпікає сіро-брунатне каміння, а вночі лютує страшенний мороз.

Є на Місяці не лише безводні «моря» — кам'янисті рівнини, а й високі гори. Глибокі провалля, мов роззявлені пащеки якихось чудовиськ, ховають у мороку багато незвіданих таємниць. Зазирнути б у ті провалля, подивитися, що там у темряві, з яких порід складаються гори й рівнини нашого природного супутника.

«Подивимось, — кажуть учені, — про все дізнаємось, стривайте лишень!..» Вони горді за свого першого розвідника, що мов у казці, перенісся в чужий світ. І вся планета в захопленні від подвигу радянських учених, інженерів, робітників — творців «Лунохода-1».

Валерія КУЗНЄЦОВА

КОСМОНАВТИ

Хвилюємось, дивуємось
І дивимось в блакить:
Десь там, в далекім космосі,
Наш космонавт летить.
— Озвися швидше, льотчику,
Скажи нам два слівця:
В твоїй ракеті зоряній
Дитячі є місця?

Малюнок А. ЖУКОВСЬКОГО

Джанні РОДАРІ

ПОЇЗД МАЙБУТНЬОГО

Гей, кому треба, в вагон підіймайсь!
Подано поїзд кур'єрський на Марс.
О восьмій годині, на час вечері,
Будем за графіком ми на Венері.
Можемо Сонце об'їхать кругом,
Потім шугнути Чумацьким шляхом.
І незабаром — не вспієш оглядіться —
Вже перед нами велика Ведмедиця.

Рушив у путь міжпланетний експрес —
Лиш смуга біліє в блакиті небес.
Аж ось на вокзал якась жінка прибігла.
— Яка досада! Знову не встигла!
— Не треба, не треба так хвилюватися:
Наступний поїзд — хвилин за двадцять.
— Мені недалеко, тільки до Місяця,
Поїду тролейбусом номер тисяча.

Переклав з італійської
М. ЛУКАШ

Марія ПОЗНАНСЬКА

Я ПОЛЕЧУ

Я полечу у космос, мамо,
В новім великім кораблі
І, як Попович наш, так само
Спущуся знову до землі.
Ось тільки виросту спочатку...
І потренуюся як слід...
А може, полечу я з татком,
І заберем тебе в політ!
Бо хто на Місяці ясному
Нам зварить кашу чи кисіль!
А потім в кораблі додому
Ми втрьох повернемось відтіль.

ГОРИТЬ НАШЕ ВОГНИЩЕ

Дорогі друзі! У жовтні минулого року ми вам розповідали про те, що на честь п'ятдесятиріччя піонерської організації у «Клубі жовтенят» ми запалюємо велике піонерське вогнище.

Це повідомлення з приємністю зустріли усі наші читачі. Редакція одержала силу-силенну листів. Пишуть нам жовтенятські зірочки, жовтенятські групи і окремі хлопчики і дівчатка з усіх кінців Радянського Союзу. Всі вони дуже хочуть посидіти біля цього вогнища.

Відповідаємо нашим численним кореспондентам через журнал: місця біля нашого вогнища вистачить усім жовтенятам, але при одній умові, що кожен буде сумлінно виконувати усі наші завдання. А завдання ми даватимемо не кожному окремо, а друкуватимемо їх у журналі. Отже, запрошуємо до нашого вогнища!

Чекаємо ваших повідомлень. Найцікавіші будуть надруковані на сторінках «Барвінка».

МОЯ РОДИНА

Мене звуть Іра, а прізвище Іванова. Я вчуся в третьому класі. Нещодавно мене прийняли до піонерів. З радістю я прочитала у «Клубі жовтенят» про піонерське вогнище. Мені так хочеться посидіти біля нього і розказати про свою родину.

Мій тато Віктор Григорович воював з фашистами. На війні він був командиром.

А моя мама, Валентина Олексіївна, вчителька. Вона викладає російську мову.

А ще я хочу розказати про свого дідуся, батька мого батька. Він воював у громадянську війну, був комісаром Червоної гвардії. Йому тоді було двадцять років. Він загинув.

Бабуся, батькова мати, теж була разом з дідусем. Вона була медсестрою. А потім працювала на кондитерській фабриці «Жовтень». Зараз їй 70 років.

Мій дідусь, матусин батько, теж брав участь у Вітчизняній війні. Він був командиром батальйону. Зараз йому 64 роки.

А ще у мене є брат Толя. Він учиться в авіаційному інституті. Йому двадцять років.

Ось яка у мене родина.

Іра ІВАНОВА, м. Харків.

Малюнок М. МАЛОВОЇ

ПОЛІТ НА МАРС

ГРА

Обведіть у дворі два кола. Одне з них буде Земля, друге — Марс. З'єднайте їх космічними доріжками — орбітами.

З Землі на Марс мають полетіти дві «ракети». В кожній ракеті — по п'ять-шість дітей. Тому треба розділитися на дві команди. Добре, коли грають дві жовтенятські зірочки.

У кожної зірочки є командир. Він стає перший.

На середині космічного поля між Землею і Марсом стоїть ведучий. Як тільки ведучий дає команду: «Космонавти, зайняти місця в ракеті!» — екіпажі шикуються в шеренгу за своїм командиром.

«Ракети, на старт! Увага!»

Як перед зльотом справжніх космічних кораблів, ведучий лічить секунди:

«Десять, дев'ять, вісім, сім, шість, п'ять, чотири, три, два...»

На рахунок «один» ракети набирають швидкості і мчать по орбітах. Нізащо не можна забігати у внутрішнє поле. Зірочка, що порушить цю умову, програє.

Та ось ведучий попереджає: «Невагомість!» Тепер діти повинні скакати лише на одній нозі.

«Вийшли з невагомості!» — нова команда ведучого, і ракети знову набирають швидкості.

Перемагає та зірочка, чия ракета швидше досягне Марса і космонавти вишикуються за своїм командиром в такому ж порядку, як і на Землі.

Після перепочинку так само можна повернутися з Марса на Землю.

ЗАВДАННЯ ЧЕТВЕРТЕ

1. Кого з перших піонерів вам пощастило розшукати? Запишіть їхні розповіді — найцікавіші надішліть до редакції.
2. Організуйте між зірочками змагання на краще проведення гри «Політ на Марс». Напишіть нам, як вона у вас пройшла. В які масові ігри ви ще граєте?

Тетяна ВОЛГІНА

Малюнки О. ЖИВОТКОВА

НАСТУНЬКА

За околицею села на трухлявій осиковій колоді сиділа дітлашня. Була неділя, весняне сонце пригрівало так ласкаво, що не хотілося розходитися по хатах.

— Гріємося, наче діди! — сказав невдоволено Степанко. — Гайда в ліс!

— А чого в ліс — по гриби чи по ягоди? — глумливо хихикнув Альошка, якому було ліньки навіть ворухнутися. Але всі вже схопилися, ладні будь-куди йти за Степанком.

— Гляди, Настунько, не біжи за нами! — погрозив Степанко сестричці. — В лісі зараз ведмідь шастає. Як вискочить з кущів: хр-р-р-р!..

Настунька злякано позадкувала. Хлоп'ята засміялися і ватагою рушили путівцем. Та тільки вони увійшли в ліс, як побачили, що дівчинка, спотикаючись, біжить за ними.

— Ото причепа! — вилаявся Степанко. — Чого ув'язалася? Ану, киш додому!

— Та хай уже йде, — змилостивився Антон. — А то ще заблудиться.

— Мені тільки пролісків нарвати! — тихо сказала Настунька, радіючи несподіваній підтримці.

Проліски цвіли на кожному кроці, і Настунька нарвала їх стільки, що важко було втримати в руках. Вона підійшла до хлоп'ят, що збилися під старим дуплястим деревом, і остовпіла: її брат Степанко тримав велику вилупату сову, а та билася в нього в руках, силкуючись вирватися.

— Навіщо сову мучиш? — закричала Настунька. — Відпусти-и-и!

— Киш! — одмахнувся Степанко. — Я з неї чучело зроблю.

— Чу-у-чело? — здивовано пробелькотів Альошка. — Вона ж жива!

— Ото диво!.. А палиця навіщо? — засміявся Степанко, а за ним вимушено всі посміхнулися.

— Не смі-ій! — вигукнула Настунька. Випустивши проліски, вона міцно вчепірилася братові в рукав.

Тут за бугром затріщало паліччя, і хтось із хлопчиків (здається, Альошка) розгублено ойкнув. Та з-за бугра вигулькнув не ведмідь, а старий лісник Свирид Галузка, — в кожусі і теплій кролячій шапці. Старий накульгував. Діти знали, що в лівому чоботі в нього не справжня нога, а протез. Ноги він позбувся у війну, про котру їм було відомо лише з книжок та кіно.

— Де сову видерли? — суворо спитав Галузка.

— Там... У дуплі сиділа, — промимрив Степанко.

— Дідусю! Вони її хочуть палицею... Чучелу з неї зроблять! — одним духом випалила Настунька.

— Ану... Швидко!.. — насупивши кошлаті брови, скомандував Галузка. Степанко одразу зрозумів команду: жваво підбіг до дерева, засунув птаху в дупло.

— Нема гірше, коли такі недоумки в ліс ходять! — похмуро скаржився лісник. — Ну що вона вам лихого вчинила!

— Так сова ж шкідлива! Чужих пташат із гнізд тягає! — гаряче боронилися хлоп'ята.

— Он воно що!.. Та-ак...

Галузка присів на дубовий пень, ліву ногу, що не згиналася, відставив якнайдалі. Намацав у кишені бляшанку з тютюном, узявся набивати люльку.

— Отож про сову тільки погане знаєте, — заговорив він, уважно розглядаючи дітей. — А от учені люди підрахували: за рік одна сова знищує понад тисячу гризунів. Мишей тощо...

Настунька, посміхаючись, переможно поглядала на хлопчиків.

А Альошка єхидно примружився й запитав:

— Може, скажете, й пугач корисний?

— І пугач теж. Тільки в наших краях

його тепер і не побачиш: неперебірливі мисливці винищили...

— Горобці сильно шкідливі, — знову подав голос неквапний Альошка. — Вишні наповал клюють.

— І зерно крадуть, — озвався Антон. — Восени на току глянеш — хмарою в'ються!

— Правда! — підтримав друзів Степанко. — Горобець — дармоїд.

— Диваки ви, — з досадою сказав лісник. — Скільки б зерна не склював горобець, — користі від нього однаково більше. За літо у горобця два-три виводки буває. А чим він своїх пташат годує? Комахами. Скільки ж він з дерев гусені обебере, жуків усяких, личинок — спробуй порахувати!.. Я якось прочитав у книжці: коли б хоч один рік птахи не знищували комах, уся зелень пропала б на землі: і ліси, і поля, і сади...

Галузка посмоктав люльку, та вона, видко, погасла. Старий сховав її до кишені і, обіпершись долонями на пень, важко звівся на ноги:

— Ну, ходіть собі, сонце он сідає. І всім своїм приятелям перекажіть: хто в лісі неподобства чинитиме, птахів кривдитиме, тому дід Свирид таки ж намне вуха!

...Вертали до села мовчки. Степанко, помітивши, що сестра відстає, незадоволено зупинився. Стали й інші, дожидаючи захекану Настуньку. Брат покосився на її букет.

— Ну й нарвала!.. Цілий віз! Нащо тобі стільки?

— А я Марині Захарівні в школу віднесу. Вона квіти любить, — прощебетала Настунька.

І хлопчакам стало досадно: їхня вчителька, Віра Василівна, теж любить квіти, та вони не здогадалися нарвати для неї пролісків. А ця мала, першокласка, бач, догадалася!..

Коли всі хлопчаки розбіглися по дворах, а Степанко з Настунькою підходили до своєї хати, він поглянув на сестру і, зітхнувши, подумав:

«Це ж дома неодмінно про сову розкаже, торохтійка. А може, забуде?.. Якби то!..»

Переклад з російської

ЛІС У КВІТНІ

Це медунка, рання лісова квіточка. Колір її змінюється протягом усього цвітіння. Спочатку він рожевий, потім блакитний і синій. Рожеві квіточки медоносні, на них дуже люблять сідати бджілки.

Коли від ліщини летить пилок, значить до лісу вже прийшла весна. Зеленіє травичка, розпускаються квіти, а з бруньок пробиваються перші листочки.

А це перший грибочок, якого можна зустріти у весінньому лісі. Його називають зморшкою тому, що шапочка у нього вся в зморшках.

Богдан ЧАЛИЙ

Малюнки В. ГРИГОР'ЄВА та К. ПОЛЯКОВОЇ

БАРВІНОК І ВЕСНА

7

Бур'яни гукнули хором:
— Уперед за Мухомором!
Вмить оточимо село,
Корінці самі підкусим,
А на листя пустим гусінь,
Щоб і маку не зросло!

Мухомор гукнув: — Увага!
Ваша вірність і відвага
Нам, поганцям, до смаку.
Та лишім поспішність козам,
В боротьбі потрібен розум,
Їх не візьмеш нашвидку!

Лізьте поки-що в розвідку,
Нерозквітлу нищіть квітку,
І стебло, і цвіт ланів.
Всі ростуть — і ви ростіте!
Бережіть буяння сите
Не для них — для бур'янів!

От коли подам команду,
Під штандар гукну всю банду,
Сам візьмуся за меча, —
Дружно рушимо до штурму,
Закопаєм в землю сурму,
Закатуєм сурмача!

Пам'ятаєте, босота,
Як розбив царя Осота
Ненависний цей малюк?
От, не вийшло і з Совою...
Цей хлопчисько з головою, —
Не настачишся шаблюк!

Слухай мій наказ, піхото!
Нам поглянути охота,
Як із муштрою діла.
Кроком руш! Не гни коліна!
Струнко! Що за дисципліна!
Партизанщина гнила!

Командири! Всі до мене!
Це не військо, щось зелене!
Як вчите? Не те! Не те!
Перестріне вас Барвінок,
У великий зв'яже віник
І підлогу підмете!

Ваша армія бездарна,
Бо немає командарма,
Всяк хитрує, ловить гав.
Генерал потрібен бравий,
Щоб підніс військові вправи,
Щоб карав і вимагав!

Раптом каже Печериця:
— Розбишаки, поборіться,
Киньтесь тут, біля вікна!
Переможцю, хто за шию
Візьме всіх — мундир пошию
З генеральського сукна!

Не чекаючи наказу,
Свинорий схопив відразу
Буркуна за петельки.
Сплівсь Вівсюг із Батогами,
Б'ються Грицики ногами,
А Толобан — в кулаки!

М'язи в кожного заграли,
Дружно лізуть в генерали,
Аж тріщать масні чуби.
Мухомор упрів від сміху:
— Ой, спасибі вам за втіху!
Ну, хлоп'ята! Ну й дуби!

Реготалися синюхи,
Наче впилисьваренухи.
Печерицю корчив сміх.
Свинорий підняв гармидер,
Хтось у нього вуса видер,
Кожен дихав, наче міх.

Та зненацька, дивне діло,
Щось в посадках засопіло.
Мухомор напружив нюх.
І скривився: — Пахне круто!
Добрий дух, немов отрута!
Аж занудило синюх.

Щось кошлате рачки лізе,
Мов ліхтарик, око сизе,
Геть подертий кожушок.
Вітерець гойда чуприну,
Аж пригнув бридку тварину
Більший вчетверо мішок.

Мухомор гукнув: — Тхоряко,
Не вдавай із себе рака!
Любий брате, звідкіля?
Закордонні чув я вісті,
Ніби маєш тисяч двісті
Від Бамбука, короля!

Тхір підняв угору лапки,
Без штанів він був, без шапки,
Простогнав: — Здаюсь в полон!
Усміхнулась Печериця:
— Не жартуй, заморська птице!
Де банани, де нейлон?

Де смарагди і сапфіри?
Чи привіз ти сувеніри
З тих країв, де вічний рай?
Тхір підліз до Печериці:
— О, царице, бий по пиці, —
Тільки сміхом не карай!

За великим океаном
Став я дійсно справжнім паном,
Для роботи мав мужву,
Заробляв на каві гроші, —
Сотні сот у дні хороші!
Мислив, так і доживу...

Та з появою Барвінка
Почалась нова сторінка
У моїм записнику.
Після повного розгрому
Ми втекли з аеродрому
На швидкому літаку.

Цар Бамбук позбувсь корони,
Я — майна і охорони.
Полетіли ми з царем...
Чи колись рабам віддячим?
Летимо удвох і плачем,
А куди — не розберем!

Але раптом... Що це? Звідки?
Гучно вдарили зенітки.
Лихо, лишенько моє!
Вийшло так, що ми летіли
Не туди, куди хотіли.
Зрозумів я, де ми є!

Бачу, б'ють не для салюту, —
Ухопив я парашута,
Тягне й цар: — Віддай мені!
Я кричу: — Прощайте, царю!
Побувати ще раз марю
На дідівській стороні!

У Бамбука — очі рогом.
Я крутнувсь і в люк прожогом.
В люте ревище вітрів.
А літак з царем Бамбуком
З журним клекотом і гуком
Наче свічечка згорів!

І хитало, і гойдало,
Приземлився вельми вдало —
На якомусь пустирі.
Вартові, немов шакали...
Я — в кущі. Не розшукали
У колючім чагарі.

Замість того, щоб радіти,
Я не знав, де ноги діти,
Превеликий тіпав страх.
З горя листя їв торішнє
І ховався, бо нелишнє,
По байраках та ярах.

(Далі буде)

Микола ПАЛАГУТА

Малюнки Є. ЗВЄЗДОВА

ПІД МІСТКОМ ГУЛЯЛА РІЧКА

Лунко гупали підкови,—
Тупав коник по місткові,
А за коником — бичок,
Попелястенький бочок.
За бичком ступала свинка,
Чорні вуха, біла спинка.
А за свинкою — ягничка...
Під містком гуляла річка.

•

Та ішлось усім на школу:
Тріснув міст — і коник в воду!
А за коником — бичок,
Попелястенький бочок.
За бичком упала свинка,
Чорні вуха, біла спинка.
А за свинкою — ягничка...
Під містком шуміла річка.

•

Людям диво-дивина:
Кінь із річки вирина!
А на нім сидить бичок,
Попелястенький бочок.
На бичкові їде свинка,
Чорні вуха, біла спинка.
Вище всіх сидить ягничка...
Не страшна їм люта річка!

•

Переклав з російської
О. ПАРХОМЕНКО

Володимир ОКУНЬ

ЖАРТІВЛИВА ВІКТОРИНА

Брат в сестри питається:
— Чим літечко кінчається?
— А тим воно кінчається,
Чим осінь починається.

(Літерою О)

А ви сказати мені могли б,
Яких у морі немає риб?

(Сухих)

Микола ЛИСИЧ

ОКУЛЯРИ ВИННІ

Поспішає в школу Катя,
Видно — учениця.
В неї вигладжене плаття, —
Любо подивиться.

Виглядають кіски трохи,
В кісках банти нові.
Та біда: лише панчохи
Різнокольорові.

— От дива! — сміються друзі, —
Не знайшлося пари?
— Загубились у бабусі
Вчора окуляри.

Микола ПЕТРЕНКО

І ВИРІС КУЩ...

Усьому рости на світі —
Квітам, листю і траві.
А у кого, любі діти,
Виріс кущ на голові?

Може, там зародять вишні?
Може, сливи?..
Та однак —
Із отим кущем препишним
Втік до лісу наш дивак.

(О[illegible])

Грицько БОЙКО

ПРО ЮРУ І ФІЗКУЛЬТУРУ

Щось із Юрою не те:
Щось наш Юра не росте...
Він такий у нас тоненький,
Хворобливий і худенький,
Мов заморене курча, —
Одноліткам до плеча...

Та чи знаєте ви те,
Чом наш Юра не росте?
Подивіться: він з дружками
Мчить по вулиці з книжками.

— Звідкіля біжиш ти, Юро?
— Я тікаю з фізкультури!

Малюнок В. МАЛИНКИ

УРОК ЧЕТВЕРТИЙ

Здрастуйте! Доброго здоров'я! Добридень!

Колись я заздрив старим людям, яким усюди поступаються місцем. От якось їхав я в автобусі і сидів біля вікна. В цьому ж автобусі їхав чарівник Кукс. Він відгадав мої думки і, щоб мені не довелося поступатися своїм місцем, обернув мене на старого дідка, сивого, горбатого, з бородою. У мене зразу так розболілися ноги, що я не міг зійти на своїй зупинці і проїхав три зайвих. Насилу я упросив Кукса зробити мене знову хлопчиком, і з тих пір я, як вогню, боявся сидячих місць. І от, щоб пам'ять мене не зраджувала, я винайшов для трамваїв, тролейбусів і автобусів скидні стільці. Дуже зручно! Коли на них сідали літні люди, вони були звичайними стільцями. Але як тільки на ці стільці вмощувався школяр чи навіть студент, стілець одразу чемно скидав нечему.

Так тривало два роки, поки в місті не замінили всі старі трамваї, тролейбуси і автобуси новими. Цілий місяць, за давньою звичкою, діти давали місця старшим, а потім почали забувати або прикидатися, що нікого не помічають. Я знову подав проект у трамвайно-тролейбусне управління, але поки зроблять скидні стільці, я рекомендую вам записати прості правила:

1. Якщо в трамваї, автобусі або тролейбусі дорослих їде мало, а вільних місць багато, сідай собі і катайся хоч до вечора. Але коли пасажирів багато, не квапся сісти. Якщо ж уже сидиш — то, при появі старшого, зразу дай йому місце.

2. Де б і на чому ти не сидів, вітаючись із старшими, підведись трохи. Це не важко.

До нових зустрічей.

Ваш професор МАКІВКА.

● *Дорога редакція! Я дуже люблю пташок. І от одного разу я спостерігала, як хлопці мучили пташку. Напишіть про це в журналі, щоб їм було соромно.*

Таня БЕЛОУСОВА,
м. Кіровоград.

Думаємо, що в такому випадку не треба чекати, поки журнал присоромить шибеників... Це можна зробити і самій... Прочитай оповідання «Настунька» в цьому журналі, і ти усе зрозумієш.

● *Дорога редакція! Учусь я в 3-Б класі. Наш клас дружний і веселий. От нещодавно ми усі разом збирали макулатуру. І наш клас був першим в усій школі.*

Едік АЙТУАРОВ,
м. Алма-Ата

Молодці, третьокласники! Просто молодці. Так і треба: весело дружити і дружно працювати. Недарма в правилах жовтенят так і записано: «Тільки тих, хто любить труд, жовтенятами зовуть».

* * *

Нещодавно в деяких київських школах жовтенята весело і жваво обговорювали журнал «Барвінок». Редакція одержала чимало листів, де школярі висловлювали свої побажання, розповідали про улюблені вірші, оповідання, ігри. «Барвінок» щиро дякує усім жовтенятам київських шкіл №№ 112, 116, 158, 183, 78, 53, 51, 52, 35 за теплі слова і побажання.

ДВАНАДЦЯТЬ СИНІВ-МОЛОДЦІВ

Квітень

І четвертий брат із хати вийшов працювати. Повідмикав зразу всюди всі гатки й запруди. І піднялись, і розлились малі та великі річенята й ріки. «Повінь! Повінь! — всі звірята вдарили тривогу. — Хто ж нас буде рятувати, прийде на підмогу?» — «Не журіться, бадьоріться, лиха вам не зичу, — каже брат, — з човнами зараз я людей покличу. А сам піду в ліс, до гаю та й зачну квітчати в'яза, клена, тополину, веселу долину. Тобі, сонце, гріти, гріти, щоб рясніли квіти. Я квітчаю, я співаю, сонечку всміхнуся. Хорошеє ім'я маю — в батька Квітнем звуся. Люблю, аби рясно земля вкрита рястом. Всяким зелом пахущим, сон-зіллям цілющим. Хто сон-квітку рано у гаю зриває, нехай сон весняний собі загадає: добрі поривання, щирі побажання. Що погане — забудеться, що хороше, — те збудеться». І ясніє небо чисте і сонечко променисте. Онде ластівка у небі ширяє-літає. Із весною запашною всіх людей вітає. Прилетів уже і одуд строкатий, чубатий до старої тополеньки, до рідної хати та й гуде: «Вут! Вут! Гарно тут! Буду тут!» А як стала вже зозуленька кувать, став наш Квітень свої дні рахувать. Бо вже чує, кличе батько: «Іди спочивати. Іди, сину, не барися. Та п'ятому своєму брату місцем поступися».

Порівняй ці малюнки
і знайди між ними десять відмінностей.

Малюнки Л. ГАРМИЗИ

Дорогі друзі, чи знаєте ви, що у дитячому видавництві «Веселка» виходить серія книжок **«Для першокласника»**.

Що ви зможете прочитати? Твори класиків української літератури, наприклад, **«Королик і ведмідь»** Івана Франка, твори відомих українських радянських письменників: Миколи Трублаїні **«Волохан»**, Юрія Яновського **«Петрусь та Гапочка»**, Остапа Вишні **«Перший диктант»** тощо.

Останнім часом світ побачили ще три книжечки з цієї серії.

«Гойдалка над озером», — так називається перша з них. Написав її Леонід Іванович Смілянський, письменник добрий і щирий. Розповів він про малого Степанка на прізвисько Чубарик. Ох і наполохався бідний Чубарик, ох і наплакався через оту гойдалку над озером! А все тому, що був надто цікавий. Та все закінчилось добре. А що то за гойдалка і що трапилось з Чубариком, — самі дізнаєтесь, прочитавши це оповідання.

А ось і друга книжка. Казка Анатолія Дімарова **«Для чого людині серце»**. У густому-прегустому лісі жили дерев'яні чоловічки, які не вміли ні сміятися, ні плакати, не знали, що таке радість, горе, співчуття. Але одному з них дісталося людське серце. Цього доброго, самовідданого чоловічка ви одразу ж полюбите, коли прочитаєте казку.

А над книжкою Бориса Комара **«Уперте теля»** будете весело сміятися. Юрко, Дмитрик та Сергійко хороші малята, але не завжди чемні та виховані. Ось тому і попадають вони у різні смішні історії. Що то за історії? Правда, кортить дізнатися? Ну що ж, це дуже просто: візьміть цю книжку та й прочитайте. Бажаємо вам цікавого читання, друзі.

15-28

«Весняна повідь». Лариса ОМЕЛЬЧЕНКО, с. Токарівка, Київської області.

Обкладинка Л. Гармизи.

Макет О. Животкова.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке). Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь». Рік видання сорок четвертий. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються. Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28. Тел. 25-01-75, 24-13-97.

Здано до набору 5. II. 1971 р. Підписано до друку 4. III. 1971 р. Формат паперу 60×90⅛. Фіз. друк. арк. 3. Умовно-друк. арк. 3. Обліково видавн. арк. 3,59. Тираж 570 000. Зам. 0629.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна». Київ-47. Брест-Литовський проспект, 94.

Індекс 74022

Ціна 10 коп.